

Arne Jon Isachsen

MÅNEDSBREVET

Desember 2006

FOLK PÅ VANDRING

Globalisering innebærer at varer og tjenester, og kapital og arbeidsoppgaver i stadig større omfang og i stadig høyere tempo flytter over landegrensener. Men også folk er på vandring. I løpet av et par-tre tiår har andelen som immigranter utgjør av befolkningen i mange land, gått fra noen få til over ti prosent. At folk rører på seg, er ikke noe nytt. Tenk bare på utvandringen til Amerika på 1800- og 1900-tallet. Den innvandringen vi nå opplever, har et stort islett av kulturelt mangfold. I denne situasjonen, sier Martin Wolf i Financial Times, er det viktig at Storbritannia insisterer på at landets liberale verdier ikke rokkes. De er universelle. Et annet viktig poeng er behovet for en debatt om innvandring. Temaet er for viktig til å bli ignorert.

Verden blir stadig mindre. Globalisering kaller vi det når folk, nesten uansett hvor på kloden de måtte befinne seg, kan kommunisere med hverandre, treffe beslutninger og gjøre forretninger.

Varer og tjenester, kapital og oppgaver er på vandring

I de senere år har *den internasjonale handelen* vokst omtrent dobbelt så fort som produksjonen i verden. Forhandlinger om ytterligere liberalisering av reglene for internasjonalt varebytte – den såkalte Doha-runden i regi av WTO – brøt sammen ved utgangen av juli 2006. Stridens epler er hvorvidt USA vil dempe subsidiering av eget landbruk, EU bygge ned tollmurer for slike produkter og u-land legge mer arbeid i å unngå piratkopiering. En særnorsk (eller sær norsk) landbrukspolitikkk vil neppe være noen tue som velter noe lass.

I 1990 fikk innbyggerne i OECD-landene fri anledning til å flytte *kapital* over landegrensene. Det gjør det lettere å la sparingen i et land finansiere utgifter i et annet. Den globaliseringen av kapitalmarkeder som har funnet sted, har ledet til et underlig resultat; sparing i fattige land finansierer forbruk i rike land. Så skulle man tro at u-land som sender oppsparte midler ut av landet, ender opp med saktere økonomisk vekst. Men nei, slik er det ikke. Kvalitet teller – ikke bare kvantitet. De realinvesteringer som kapitaleksporterende u-land foretar i hjemlandet,

er av bedre kvalitet – gir langt bedre avkastning – enn investeringer som gjøres i land der finansieringen i stor grad er basert på milde gaver.¹

Globaliseringen vi i disse dager erfarer, har handel i *oppgaver* som en viktig komponent. Den russiske ingeniøren i Moskva som arbeider med konstruksjon av nye fly for Boeing i Seattle, med relevant erfaring fra produksjon av sovjetiske MIG jagerfly; den engelske professoren som holder forelesning i Cambridge, der tilhørerne er kinesiske studenter i Beijing; eller den indiske sentralborddamen som sitter i Bangalore og svarer på lokale forespørsler fra folk i Dresden.

..... det er mennesker også

Men også *mennesker* rører på seg. Immigrasjon er en særdeles viktig del av globaliseringen. Da EU-15 ble utvidet til EU-25 den 1. mai 2004 var det bare Storbritannia av de store EU-land som ikke tok forbehold om innvandring fra de nye medlemslandene (i tillegg, Irland og Sverige). Mens man hadde ventet om lag 30.000 immigranter frem til i sommeren 2006, viser tallene det tyve-doblede. Rundt 600.000 legale immigranter har Storbritannia mottatt, den største kontingenten er fra Polen. I London er snart en av tre født i utlandet.

.... hvilket ikke er noe nytt

Verden har opplevd det før – folk på vandring. I nyere tid er det bosettingen i Amerika vi nordmenn kanskje først tenker på. I perioden 1821 til 1924 utvandret om lag 55 millioner europeere, eller en åttendedel av arbeidsstyrken. Av disse fant 34 millioner veien til USA. Mer enn 800.000 nordmenn dro over Atlanteren for å prøve lykken i Den nye verden. De fleste, nærmere 500.000, i tredveårsperioden 1880—1910.

De som reiste ut kunne gå løs på ny, jomfruelig mark. For mange betydde dette et langt bedre inntektsgrunnlag enn hva de kunne drømt om hjemme. Særlig fart i sakene ble det etter at president Abraham Lincoln underskrev Homestead Act i 1862. Etter denne loven kunne en nybygger med familie ta i bruk 640 dekar upløyd jord. Han måtte bosette seg der og dyrke jorda. Etter fem år kunne han kreve eiendomsretten. Hele ti prosent av USAs areal fikk sine eiere på denne måten.

Jomfruelig mark, sa vi. Vel. Mange steder var marken i flittig bruk. Ikke for dyrking av hvete og mais. Men for store bøffelflokker og andre skapninger. Som i sin tur gav livsgrunnlag for indianerne som allerede bodde i Amerika. Men urbefolkningens rettigheter betydde lite for de aggressive innvandrerne. Som professor Samuel Huntington minner oss om: "The West won the world not by the superiority of its ideas or values or religion (to which few members of other civilizations were converted) but rather by its superiority in applying organized violence. Westerns often forget this fact; non-Westerns never do." (Huntington 1997, s. 51)

I 1921 satte USA stopp for innvandring. Mens 24 millioner mennesker vandret inn til Amerika i årene 1880—1924, kom det bare en halv million gjennom 1930-årene.² I 1965 lempet USA på reglene for innvandring. Resultatet lot ikke vente på seg. Andelen

¹ Se Prasad m. fl. (2006). Dette viktige temaet kan fortjene et eget notat. Vi får se.

² Tallene i dette avsnittet er i hovedsak hentet fra Freeman (2006). Dette er en usedvanlig velskrevet og innholdsrik artikkel med den fine tittelen: "Peoples flows in globalization".

amerikanere født i et annet land gikk opp fra 4,7 prosent i 1970 til 12 prosent nå. Det betyr at av USAs 300 millioner innbyggere er 35 millioner født i et annet land. I tillegg kommer ulovlige immigranter som trolig utgjør mer enn 10 millioner.

En debatt er underveis i Norge

For noen år siden ble Fremskrittspartiets forslag om å lage et innvandrers-regnskap – hvem vinner og hvem taper på innstrømming av nye landsmenn? – sett på som meget upassende. Nå er det mer akseptabelt å diskutere saklig og fordomsfritt – så langt man evner – spørsmål som har med innvandring å gjøre. På tampen av 2006 uttalte således vår Arbeids- og inkluderingsminister, Bjarne Håkon Hanssen, at vi må *målrette* innvandringen mer. Det må vel bety at den innvandringen som er bra for oss som allerede bor her, skal prioriteres?

..... men den har kommet lenger i Storbritannia

Debatten i Storbritannia har fått ny giv etter at tidligere utenriksminister Jack Straw forlangte at muslimske kvinner med slør må ta av seg sløret når de vil snakke med ham på hans kontor. En åpen dialog krever et åpent ansikt. Videre ble nylig en muslimsk lærerassistert sagt opp fordi hun ikke vil ta av seg sløret på skolen.

Statsminister Tony Blair har gitt sin tidligere utenriksminister støtte. Blair mener at immigrasjon "is the toughest political issue in Europe and the US right now" (Rachman 2006). Tøffest, fordi de innbefatter så mye. Økonomi og politikk; historie og religion; kalde beregninger og sterke følelser.

Martin Wolf om innvandring

Martin Wolf (2006) kaller innvandring for den mest omstridte av alle de utfordringer rike land i dag står overfor. "Decent people do not want to confront the issue, not only for fear of being labelled racist, but because, quite rightly, they do not want to poison relations with fellow citizens", skriver den velrenommerte spaltisten i Financial Times. Rent konkret foreslår Martin Wolf at følgende fem spørsmål settes på dagsorden:

- Hvis velferd teller?
- Kan innvandringen kontrolleres?
- Hva er de økonomiske konsekvensene?
- Spiller kulturelle virkninger noen rolle?
- Hva slags politikk bør Storbritannia ha på området?

Det nest siste – om kulturelle virkninger – er det mest eksplosive. Om dette skriver Martin Wolf at han tidligere ville ha vært helt for det mangfold som stor innvandring fører til. Men legger til at dette var basert på en mulig naiv antakelse, nemlig om "... a shared commitment to core common values – to democracy, equality of men and women, a single secular legal system and freedom of expression – would unite all citizens." Med avdekning av en mengde "nesten-terror-angrep" i England, sviner holdbarheten av denne antakelsen. For Martin Wolf blir en viktig konklusjon denne: At Storbritannia må insistere på at landets liberale verdier er

universelle. En annen at landet må ha en debatt om innvandring. Temaet er for viktig til å bli ignorert.

Litteratur

Freeman, R. B. (2006), "People flows in globalization", *Journal of Economic Perspectives*, side 145—170

Huntington, S. P. (1997), *The clashes of civilizations and the remaking of world order*, Simon & Schuster, London

Prasad, E., Raghuram, R. & Subramanian, A. (2006), "Foreign capital and economic growth", Research Department, IMF, 11 August

Rachman, G. (2006), "Hysteria, hypocrisy and the world's immigration hordes", *Financial Times* 12 September 2006

Wolf, M. (2006), "*Immigration can no longer be ignored*", *Financial Times*, 29 September, 2006

15. desember 2006

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>